

Nr B 185

Av herr **Elmwall m. fl.**, rörande undersökning av finans- och kreditpolitikens inverkan under senare tid på driften inom småföretagsamheten, m. m.

Vårt lands ekonomiska utveckling har, sedan krisen på 1930-talet övervunnits, i stort sett varit gynnsam. Den lågkonjunktur, som nådde botten under de första åren under 1930-talet, motverkades genom de åtgärder, som följde efter den s. k. krisuppgörelsen 1933. Åtgärderna mot arbetslösheten gav ökad köpkraft åt de stora grupperna av arbetare och tjänstemän, vilket i sin tur medförde, att jordbruket kunde få avsättning för sina produkter till priser, vilka så småningom gav även jordbrukarna bättre förhållanden.

Företagsamheten uppmuntrades genom olika åtgärder. En av dessa var stabiliseringen av räntan vid en nivå, som gav även småföretagarna inom såväl jordbruket som industrien och övriga delar av näringslivet möjlighet att med någorlunda god trygghet planera för sin produktion.

Under det andra världskriget måste till följd av den totala avspärrning, som då drabbade vårt land, en lång rad regleringar och pålagor införas. En på vissa områden framträdande varuknapphet kvardröjde några år efter krigets slut. På olika sätt uppmuntrades emellertid fortfarande företagsamheten.

Så småningom blev dock köpkraften större än vad tillgången på varor och tjänster kunde tillfredsställa. Köpkraftsöverskottet kan delvis sägas ha haft till följd, att vissa regleringar och pålagor avskaffades tidigare än vad förhållandena torde ha medgivit. I stor utsträckning inverkade emellertid också den goda exportmarknaden för våra standardvaror, trävaror och järnmalm och produkter därav. Köpkraftsöverskottet gjorde sig gällande inte minst på bostadsmarknaden. Kraven på ökat bostadsbyggande har varit större än de disponibla resurserna i arbetskraft och kapital. De alltför kraftiga löneökningarna har varit och är fortfarande väsentligt inflationsdrivande faktorer.

Statsmakterna valde att motverka alltför kraftiga lönestegringar och därmed följande köpkraftsöverskott via företagen och produktionen genom finanspolitiska åtgärder, kreditåtstramning och räntehöjningar. Effekten härav förtogs dock till stor del genom att nysparade medel i stor utsträckning dirigerades över till bostadsbyggandet.

För småföretagarna inom olika delar av näringslivet har den förda kre-

dit- och räntepolitiken, såsom i olika sammanhang omvitnats, varit en svår belastning. Större företag, vilka i allmänhet kunnat konsolideras under goda konjunkurer och till största delen arbetar med eget kapital, drabbas i regel icke av dylika åtgärder. Många småföretagare, vilka tidigare uppmuntrats till investeringar i sina företag för tillgodoseende av sysselsättningsbehovet, har fått se sin rörelse hämmad av kreditrestriktioner och höjda räntor. Vad som tidigare kunnat användas för företagets konsolidering har sugits upp främst av ökade räntekostnader. Det kan givetvis inte bestridas, att detta verkat som lönebroms inom småföretagsamheten. Konkurrerande större företag med eget kapital har inte haft någon sådan belastning utan i stället kunnat utnyttja tillfället till utbyggnad och konsolidering.

De punktskatter som införts, t. ex. elskatt och extra skatt på drivmedel, har också medfört en hård belastning för stora delar av småföretagsamheten.

Hela samhället och dess utveckling är beroende av produktionen. Småföretagen har enligt vår uppfattning betydelsefulla uppgifter att fylla inom denna. I många fall är småföretagaren samtidigt både företagare, arbetsledare och arbetare i det egna företaget och bör således i dubbel bemärkelse vara värd omtanke. Skall företagarna kunna fylla sina uppgifter i vårt näringsliv, måste de emellertid under sitt långvariga uppbyggnadsarbete kunna räkna med god stabilitet i de ekonomiska förutsättningarna. Inte minst angeläget för småföretagsamheten är ett stabilt ränteläge. Den »hoppande» räntan under den senaste tiden har icke varit en tillfredsställande grund för småföretagsamheten.

Det framstår som angeläget, att den ekonomiska politiken och skattepolitiken får en sådan utformning, att småföretagsamheten icke hämmas. I nuvarande läge med hot om fortsatt konjunkturavmattning är det enligt vår mening nödvändigt, att lättnader i fråga om krediter och skatter genomföres för småföretagsamheten. Det är naturligt, att beredskap måste hållas mot såväl depression som inflation. Skulle starkare inflationstendenser på nytt framträda, synes det oss nödvändigt, att de finans- och kreditpolitiska åtgärder, som då måste tillgripas, får en sådan utformning, att småföretagsamhetens intressen tillgodoses på bättre sätt än som varit fallet under senare tid. En undersökning av hur finans- och kreditpolitiken under senare tid inverkat på driften inom småföretagsamheten skulle härvid ge det bästa underlaget för en saklig bedömning. På grundval härav bör riktlinjer kunna utarbetas för en sådan utformning av finans- och kreditpolitiken i olika lägen, att småföretagsamhetens intressen kan tillgodoses på tillfredsställande sätt.

Med stöd av vad ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla dels om en undersökning av hur finans- och kreditpolitiken

under senare tid inverkat på driften inom småföretagsamheten,

dels om utredning på grundval härav om sådana riktlinjer för den framtida finans- och kreditpolitiken i olika konjunkturlägen, att småföretagsamhetens intressen kan tillgodoses på tillfredsställande sätt.

Stockholm den 2 juli 1958

Emil Elmwall

Henry Brandt

Karl Björkänge

C. O. Carlsson

Einar Gustafsson

Erik Grebäck

i Kårby